

Емма
Андієвська

ВІЛЛИ
НАД МОРЕМ

Вибрані поезії
(1951—1985)

Харків
«ФОЛІО»
2019

Зі збірки
«НАРОДЖЕННЯ ІДОЛА»

(«Слово», Нью-Йорк, 1958)

ГОСПОДАРСТВА

РАДІСТЬ

Велів пернатою рукою
Відкрити громовищ парники —
І груші грянули рікою,
З перук зелених пар зника.

Там молоком годують вишню,
Гудуть над чайником хрущі,
І чай верандний п'є Всевишній,
Обдумуючи долю щеп.

Земля, де кавуни й собаки
Стоять рядком навколо хат.
В картоплі ангели цибаті
Хропуть, на сонце звівши зад.

КУПАЛО

(І)

З легень цвів бузок і лякав, що купались,
І, тінь розпрозоривши, плив доганяти.
(Хлібами стогнав на весіллі Купала —
Блакитне волосся напою зім'ятого.)

І бичачу шию, в крові й винограді,
До свіжих купальниць — і піна, і зойки.
І мріяв назад, налітав на погруддя
Й лежав непритомний між криків і скойок.

ФРАГМЕНТ ЛІТА

Всі розбрелись, у всіх любов —
Зійшов із рейок космос.
З мого вікна лише лоби
Видніються любистку.
З мого вікна громи ідуть —
Це грамофонні вуса
Комах купаються в меду —
Світ вийшов з-під завіси.
Я йду в повітрі без доріг,
Миною рай з святими.
Пустує рай — всі на землі,
Лиш я бреду світами.
У мене келих — небеса,
Два сонця — черевики,
І трубами горить роса
В озонових повіках.

ГРОЗА

(Сонет)

Громовищ півні-велетні звалились з сідал
Буття і гребнями креснули об дахи.
Хто — соляним стовпом.
Хто — світлом задихнувсь.
Над містом розлилась неонові росада,

І в цей світ — світ новий нахлинув звідусюди.
На царство з почестями повернувсь потоп.
Він, проданий у рабство немовлям, ступа
Назустріч жебракам, грудної клітки соти

Розкривши: «Друзі, їжте, пийте, я весь ваш!»
І ломиться квартал і за кварталом міст,
І скрізь кричать розбій, що зірвано угоди,

Що час настав законами обмежити грозу.
«Я ваш!» гука потоп із водяних огрудин,
Хоч родичі його клянуть його з низин.

СВІТАНОК З ТРАДИЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

(Сонет)

Владарки космосу, як булки, стан,
Нашийники зірниць дихнули,
І піднебіння полилось дахами,
Що й став не встиг струною прорости.

І встать, — і стиг — лянгустами вуста;
Піщина кожна — селезень. Тілами
Від перевтілення півнеба затулили,
Як вікна затуляють від простуд.

І чулося: підковами з очей,
Буханки срібла дрібно несучи
З води і — лист розправивши, як вухо,

Велике йшло. Так, як посуха йде,
Пославши наперед ковіньку-вихор.
Велике йшло з води і до води.

ВЕРШНИКИ

(Сонет)

Із грудей, з гриви срібнолистий короп —
Хоч в брід. Вселенський Дон Кіхот стовпів,
Їх брат, поставив вітряки в ступню:
Залізні ходять, як споруди, кури

У вершників по серці і по шкірі.
Погоня почалась ще за життя,

Їх в обрїя надрублений жовток
Женуть щоночі з небуття на кару.

Їх видно слухом. Тесаний струмок
Їх кожна шия. Зі стремен стремить
Бадилля світла на міста, що гаснуть.

Вони женуть, коли женці сторіч
Жаровнями внизу гудуть і гуснуть,
На пальці крутячи, як лиця, рай.

КРАЄВИДИ

ЛЯНДШАФТ З ЧЕРВОНИМИ ПЛЯМАМИ

Ящур ночі висить на ратицях,
Перегойдуючись над канавою.
У бандитів брилі світяться
Замість місяця на облаву.
Сиром'ятні трави опорою.
Стебла стоять, як сулії.
Душу з тіла гнотами випарює.
Не говорять. Бовваніють.
У бандитів роти на мотузках.
У бандитів, як дудки, очі.
Синім м'ясом лежать аметисти
За метисками на кілочках
За метисками на кілочках
Шкаралущі довгі олії.
Як перчини, надуті колючки
Кожну тріщину тиші гасять.
Вгору тіло іде, як гусінь,
Підіймаючи всю рівнину.
Лиш в канаві застигли гуси,
На яких ворожать муринки.

РУХОМІ ЛЯНДШАФТИ

Ляндшафти неслись на конях,
Забри заломивши дишлом.
Душно їх плечем накинув
Дощ, положений в долину,
Дощ у скибах повнолуння,
Дощ пудовий — одаліска,
Дощ, як баба сороміцька.
Храпом по долинах ляска —
Ляндшафти, як з бойні м'ясо.
Коні баб в зелене місять,
Коні колються, як масло,
Їх в нову будову мислять.
Коні видихають доли
Й валяться в нових додолу,
Бо ляндшафти мусять далі.
Півні на церквах колишуть
Кокони, що будуть сонце,
Їм кричать підняти дишло,
Їм кричать задуть мізинці,
Що, як бубон об намисто,
Їм кричать минати місто.
Пізно — й валяться додолу;
І ляндшафти мчаться далі.

З КОСМОГОНІЇ

АНГЕЛИ ПОЧАТКУ

I

Дрозди дивились крізь стеблину небо,
Незвичне, сіткою накинене на вогке,
Що поставало, ще не мавши слова.
Півтемінь глиняна стікала вниз
В непевно-тепле в кільканадцять обрїїв...

Зміст

Ексклюзиви експериментальної лірики й епіки Емми Андієвської. <i>Юрій Ковалів</i>	3
--	---

Зі збірки «ПОЕЗІЇ»

(*Новий Ульм, 1951*)

«Я в камені згубив своє обличчя...»	29
Час	29
Над столом	29
Осінь	30
«З веранд калачики-титани...»	31
Увечорі	31
Каїн	32
Середньовічне	32
Плач по Офелії	33

Зі збірки «НАРОДЖЕННЯ ІДОЛА»

(*«Слово», Нью-Йорк, 1958*)

Господарства

Радість	34
Купало	34
Фрагмент літа	35
Гроза (<i>Сонет</i>)	35
Світанок з традиційного господарства (<i>Сонет</i>)	36
Вершники (<i>Сонет</i>)	36

Краєвиди

Ляндшафт з червоними плямами	37
Рухомі ляндшафти	38

З Космогонії

Ангели початку	38
Ґрунти всесвіту, де Творець	40

Можливості

Народня поема про яблуко	41
Божевільний Христос (<i>Сонет</i>)	42
Клясична осінь (<i>Сонет</i>)	43
Народження ідола (<i>Сонет</i>)	44

Зі збірника «РИБА І РОЗМІР» (В-во Нью-Йоркської групи, 1961)

Втеча	45
Подвійність поезії	45
«Ще не світало, тільки тануло...»	46
Між дахами	46
Зміна погоди	47
Миття рук	47
Курячий демон	48
Літо	49
Дерево	49
Пісня з придихом	50
Хмари	51
Наближення осені	51
Пісня на рибу	52
Гами	54
Дрібна демонологія	54
Однолітки	55

Просвіт	56
Підвіконня	56
Ідилія	56
Переправа	57

Б а з а р

Базар базару проповідник	57
Базар (<i>Уривок</i>)	58
Фрагмент базару	59
Содом і Гоморра	60

С о н е т и

Спека	60
Вода	61
Майже канонічне передрання	61
Перехід	62
Водяний Мінотавр	62
Вечір	63
Іншим дощ	63
Шматок лісу	64
Дитинство героя	65

З циклу «Про добро і зло»

Свічка (<i>Сонет</i>)	65
Зло (<i>Сонет</i>)	66
Закони божественности (<i>Сонет</i>)	66
Ортодоксальне свято (<i>Сонет</i>)	67
Не для людського ока (<i>Сонет</i>)	68

Зі збірки «КУТИ ОПОСТІНЬ»

(В-во Нью-Йоркської групи, 1962)

Лігурійське побережжя	69
Присмерк	69

Униз	70
Околиці	70
Пляж сам з собою	71
Дещо про крила	72
З ніші на світ	72
Пов'язане з вітром	73
Той же базар (З «Базар»)	73
Зворотнє запрошення	75
Перші заморозки	75
Випадковий краєвид	76
На ріку	76
Пізня година	77
На межі	77
Етнографічне	77
Експедиція в дрібну демонологію	78
Інший світанок	78
Ще інше світло	79
Краєвид	79
Здалеку	80
Знайомі краєвиди	80
Клясичне признання	81
Краєвид — II	81
Дещо про панібратство (З «Відозви»)	82
На честь замовчуваних (З «Відозви»)	82
Відлига	83
Рівність	83
Короткий краєвид	84
На звороті	84
Плинний малюнок	85
Спокуси святого Антонія (Сонет)	85
Inri (Сонет)	85

Медитації часу (<i>Сонет</i>)	86
Предтеча в природі (<i>Сонет</i>)	87
Плесо (<i>Сонет</i>)	87
Крутий берег (<i>Поема</i>)	88
Ангели в пізній демонології (<i>Поема</i>)	89
І про дощ, але не конче (<i>Поема</i>)	92
Знайомство при ідолах (<i>Поема</i>)	96
Гілка в родичах (<i>Поема</i>)	97
Природа під іншим кутом (<i>Поема</i>)	98
Базар з порушеним виміром (<i>Поема</i>)	100
Незначний краєвид (<i>Поема</i>)	101
Про хліб в традиційному (<i>Поема</i>)	103

Зі збірки «ПЕРВНІ»

(Сучасність, 1964)

Найнеобхідніші закони сну (<i>Поема</i>)	105
Полудень з традиційних розваг (<i>Поема</i>)	108
Погляд (<i>Сонет</i>)	110
Гість (<i>Сонет</i>)	111
Зимове	111
Тема: коні (<i>Поема</i>)	112
Ясність (<i>Сонет</i>)	116
Зблизька і здалеку	117
Проміжне	118
Зимую пішки	119
Лябіринт (<i>Поема</i>)	119
Перетинки (<i>Поема</i>)	123

Зі збірки «БАЗАР»

(Мюнхен, 1967)

Базар на межі сну (<i>Поема</i>)	126
Базаре, ти? (<i>Поема</i>)	129

Базар — поруч і осторонь (<i>Поема</i>)	131
Крива з базарів Страшного Суду (<i>Поема</i>)	135
Шпарка в природі	139
Дійство з двома первнями (<i>Поема</i>)	140
Вершник з ложкою у руці (<i>Поема</i>)	145
Краєвид, недоперевілений у птаха (<i>Поема</i>)	148
Бічний отвір з базарів Страшного Суду, або Базар на Страшному Суді (<i>Поема</i>)	149
Перервані вигини з базарів Страшного Суду (<i>Поема</i>)	151

Зі збірки «ПІСНІ БЕЗ ТЕКСТУ»

(*Мюнхен, 1968*)

«Скрина, розмальована алігаторами...»	155
«Тінь від глека звужує ріку...»	155
«Куляста форма квітки...»	156
«Напоїли корінням рижу — найтяжчою отрутою...»	156
«Вгорі і внизу дюни...»	156
«Не пишайся рівниною...»	157
«Я співаю про Тебе...»	157
«Де ти, тривалосте? Самі колодки...»	158
«Віддаль між найближчими предметами...»	158
«Слова з розірваною плівкою...»	158
«Тулуб води поставлений упоперек краєвиду...»	159
«Ця нетривалість, яку звать «навіки»...»	159
«Тобі не вільно називатися власним ім'ям...»	159
«Як пояснити сніг в країні вічного сонця...»	160
«Ім'я, що не має початку й завершення...»	160
«Ніч — колесо на нитці і три павуки...»	161
«Нахилився напитись, і відлетіла душа...»	161
«Цвіркуни розтягують порожнечу...»	161
«Птахи виводять прозорі скляні рури в повітрі...»	162
«Це озеро, що майже зникає за обрієм...»	162

«Берег має своє потаємне берегове...»	163
«Ім'я без притулку, кругле в зелених смужках...»	163
«Як шумить, подорожуючи, світ...»	164
«Голос, вкритий лускою...»	164
«Крило кругле, як чайник...»	164
«Дерево приходять уранці...»	165
«Ти одягаєш брехню...»	165
«Чесність? — Друже, не на цій плянеті!..»	166
«Згноїли ріки, чорнозем пустили пустелею...»	166
«Як говорити з грамофонною платівкою?...»	166
Прогулянка I	167
Прогулянка II	167

П о е м и

Купальниці (<i>Не конче за Леже</i>)	168
Проект до вивіски базарів Страшного Суду	170

С о н е т и

Зміна	171
Купальниці	172
Юга	172
Осінь	173
Пов'язане з додатковими звуками	173
Краєвид із розп'яттям	174
Місцевий краєвид	175

Зі збірки «НАУКА ПРО ЗЕМЛЮ»

(*Сучасність, Мюнхен, 1975*)

«Листку — ложечкою, дорозі — лопатою...»	176
«Сусіде в повітрі, обізвався...»	176
«Око на курячих ніжках, в руці коріння...»	176
«Добрий вечір, самотності!..»	176

«Рідний із найрідніших...»	177
«Мачинами обвішали світ...»	177
«Привид ходить із зіркою в руці...»	177
«Ти сам. Ці двері останні і перші...»	178
«Хто ти, провіснице тьми і паростків?...»	178
«Куц — замість ока, сідло — замість нюху...»	178
«Маківка слова, стебло гніву...»	178
«Гарцює верхи на брові...»	179
«Гарбузові флейти, горіхові дзвіночки...»	179
«Солончаки, запах і цвіт помаранчі...»	179
«Душа на краєчку леза...»	179
«Захотів двійника?...»	180
«Погоничі не скажуть: ось округлість основ...»	180
«Зацікавивсь щавлем, царював — горошком...»	180
«Підземкою до галактики...»	181
«Оселя — в найглибших розтинах води...»	181
«Стоять у нішах імператорів і воєначальників...»	181
«Лійка піску, зяброногі на веслах...»	182
«Кожна віддаль коротша від маминого зерняти...»	182
«Де ви, посілості пам'яті й милосердя?...»	182
«Голос з зеленою ніжкою...»	183
«Сонне волосся, з усіх сновид...»	183
«Промовці в артишокових сувоях звуку...»	183
«Риб'яча луска на склі, на листі, на стінах...»	184
«Коні, опукліші від глеків для поховань...»	184
«Вічність — дерево з котячим стовбуром...»	184
«Іншим обличчям в потойбік...»	184
«Лише ми — по-справжньому...»	185
«Кільце крику, полускане на краях...»	185
«Весь світ на тоненькій нитці...»	185
«Позем кліща. Позем ящура...»	185

«Невпорядкованість кута зору...»	186
«Дівчата з коханцями й торохті...»	186
«Крапчаста порожнина...»	186
«На кульках хліба ходить тихий дощ...»	187
Чернетка природи, перший ступінь	187
Прогалини в осені, або Літо по-осінньому	188
Поліфем	188

Сонети

Завершення	189
Авгури	189
Інше прояснення	190
Пов'язане з весною	190
Мистецтво фути	191
На честь Анрі Руссо	191
Шаховий хід	192
День по-літньому	193
Те саме довкілля	193
Потовщений промінь	194
Краєвид з квітчастими левами, або Перевага зеленого	194
Рівновага	195
Інший голос	195
Спуск між площинами	196
Різні ступені природи	197
Проміжки	197
Краєвид із розтином у потойбіччя	198
Кроки з придигом	198
Краєвид, що віддаляється по спіралі	199
Народження свідомости	199
Нові посілості	200
Нерівномірний світанок	200
Поверховий розтин	201

Зміна вартостей	202
Тимчасовий нелад у природі	202
Нескладне об'явлення гороскопового духа	203
Краєвид без лелеки і з ним	203
Дещо з етнографії	204
Грозове суцвіття	204
Нетривала купіль	205
Ями буття	205
Близькість переходу	206
Перерване коло	206
Міський краєвид з місяцем	207
Весілля	208
Осмислення площин	208
Ступені ясновиддя	209

Зі збірки «СПОКУСИ СВЯТОГО АНТОНІЯ»

(Сучасність, 1985)

I	210
II	210
III	211
IV	211
V	212
VI	213
VII	213
VIII	214
IX	214
X	215
XI	215
XII	216
XIII	217
XIV	217

XV	218
XVI	218
XVII	219
XVIII	219
XIX	220
XX	220
XXI	221
XXII	222
XXIII	222
XXIV	223
XXV	223
XXVI	224
XXVII	224
XXVIII	225
XXIX	226
XXX	226
XXXI	227
XXXII	227
XXXIII	228
XXXIV	228
XXXV	229
XXXVI	229
XXXVII	230
XXXVIII	231
XXXIX	231
XL	232
XLI	232
XLII	233
XLIII	233
XLIV	234
XLV	234

XLVI	235
XLVII	236
XLVIII	236
XLIX	237
L	237
LI	238
LII	238
LIII	239
LIV	239
LV	240
LVI	241
LVII	241
LVIII	242
LIX	242
LX	243
LXI	243
LXII	244
LXIII	244
LXIV	245
LXV	246
LXVI	246
LXVII	247
LXVIII	247
LXIX	248
LXX	248
LXXI	249
LXXII	250
LXXIII	250
LXXIV	251
LXXV	251
LXXVI	252

LXXVII	252
LXXVIII	253
LXXIX	253
LXXX	254
LXXXI	254
LXXXII	255
LXXXIII	256
LXXXIV	256
LXXXV	257
LXXXVI	257
LXXXVII	258
LXXXVIII	258
LXXXIX	259
XC	259
XCI	260
XCII	260
XCIII	261
XCIV	262
XCV	262
XCVI	263
XCVII	263
XCVIII	264
XCIX	264
C	265
CI	265

Натюрморти й краєвиди

Губний краєвид	266
Секуляризований краєвид	267
Натюрморт, видовжений вікном з трубою	267
Морський краєвид увечорі	268
Натюрморт з апотеозою яйця	268

Натюрморт, прошарований краєвидом	269
Краєвид у профіль і на три чверті	269
Проект реформованого краєвиду	270
Розсувний краєвид з оком, замість трикутника	271
Натюрморт з бузком і дзеркалом	271
Натюрморт із персиком	272
Краєвид з античним підмурком	272
Натюрморт з тюльпаном в межах біблійної теми	273
Відноги внутрішнього краєвиду, або Ступені прозорости	273
Краєвид-Терези	274
Натюрморт у формі ковпака з прорізом для очей	275
Дзеркальний краєвид на фортепіянових ніжках	275
Краєвид з гризиками	276
Домашній краєвид у дощ	276
Ізотеричний краєвид з птеродактилем	277
Натюрморт з мотивом повернення	277
Надбрамний краєвид	278
Краєвид на різних щаблях дезінтеграції	278
Натюрморт з елементами краєвиду	279
Краєвид нижче нуля	280
Зібганий краєвид	280
Вигнутий краєвид	281
Розмоклий краєвид з просвітками	281
Натюрморт з подвійним відлунням	282

Вігілії

Вігілії I	282
Вігілії II	283
Вігілії III	283
Вігілії VI	284
Вігілії VII	285
Вігілії VIII	285

Birliii IX	286
Birliii X	286
Birliii XI	287
Birliii XII	287
Birliii XIII	288
Birliii XIV	289
Birliii XV	289
Birliii XVI	290
Birliii XIX	290
Birliii XX	291
Birliii XXI	291
Birliii XXII	292
Birliii XXIII	292
Birliii XXIV	293
Birliii XXV	294
Birliii XXVI	294
Birliii XXVII	295
Birliii XXVIII	295
Birliii XXIX	296
Birliii XXXI	296
Birliii XXXII	297
Birliii XXXIII	298
Birliii XXXIV	298
Birliii XXXV	299